

Door goede opfok wordt aan verwachting beter voldaan

Tj. Boxem (onderzoeker sectie melkvee PR)

In de praktische rundveehouderij is de opfok tot jong afkalfvende vaars in de achterliggende jaren steeds beter is geworden. Van goed ontwikkelde en uitgegroeide vaarzen mag in het algemeen niet alleen een betere produktie worden verwacht, maar ook dat de uiteindelijke fokwaarde beter tot zijn recht komt.

Uit goed verervende stieren en eveneens goed verervende moederdieren worden kalveren geboren waarvan als melkkoe veel verwacht mag worden. Nu kun je je afvragen of in alle gevallen aan die verwachting ook wordt voldaan en of de opfok van kalf tot melkvaars daarbij nog een rol speelt. Uit meerdere gegevens is een duidelijk aanwijzing te halen dat dit het geval is.

Opfok van invloed op produktie

Van de Regionale Onderzoekcentra Zegveld en Cranendonck zijn in de periode 1983-1986 alle vaarzen na kalven gewogen. De vaarzen die rond een leeftijd van twee jaar en één maand hebben gekalfd zijn verdeeld in twee groepen, namelijk een groep waarvan het gewicht na kalven onder de 500 kg lag en één waarvan het gewicht boven de 500 kg uitkwam. De aantallen vaarzen per groep en het werkelijke gemiddelde gewicht, vastgesteld rond de vijfde dag na kalven, staan vermeld in tabel 1.

Uit tabel 1 blijkt dat het gewichtsverschil op Zegveld gepaard ging met een produktieverschil van ruim 550 kg en op Cranendonck van ruim 430 kg. Per kg extra lichaamsgewicht betekende dit in beide gevallen ongeveer een meerproduktie van 8 kg melk. Dit betekent een heel duidelijke aanwij-

zing dat er in het algemeen een verband is tussen het gewicht na kalven en de hoogte van de melkproduktie in de eerste lactatie. Van dit verband is wel eens opgemerkt dat zwaardere vaarzen, dus betere groeiers, ook een betere produktie-aanleg zouden hebben. Wanneer we nu op de verwachtingswaarde van de groepen vaarzen letten, dan is gemiddeld genomen van een verschil in produktie-aanleg niet of nauwelijks sprake. Dit geldt zowel voor de zwartbonten van Zegveld als voor de roodbonten van Cranendonck. Wat verder opvalt is, dat bij de groepen vaarzen onder de 500 kg de lnet van de eerste lijst lager is dan de verwachting. Bij de andere groepen vaarzen komt de lnet van de eerste lijst daarentegen boven de verwachting uit. Hieruit kan duidelijk worden afgeleid dat gemiddeld genomen goed uitgegroeide en ontwikkelde vaarzen hun verwachting beter waarmaken dan vaarzen die duidelijk minder dicht tegen hun volwassenheid aanzitten. De verschillen in lichaamsgewicht zullen waarschijnlijk zijn ontstaan door toevalligheden als groeps-grootte, wijze van voeren, ziekten, sociale rangorde en dergelijke. Wel is de laatste jaren geconstateerd dat wanneer aan de opfok nog meer aandacht wordt geschonken, vaarzen van onder de 500 kg tot de uitzonderingen gaan behoren.

Tabel 1 Gewicht na eerste keer kalven, melkproduktie (305 dagen) en fokwaarde.

ROC	Zegveld		Cranendonck	
	min. 50% HF		MRIJ	
Vaarzen	onder 500 kg	boven 500 kg	onder 500 kg	boven 500 kg
Aantal	29	35	52	62
Gem. gewicht (kg)	455	525	471	526
Melk (kg), 4% vet lnet:	5690	6250	4940	5375
Verwachting	+ 180	+ 190	+ 80	+ 75
1 e lijst	+ 169	+ 208	+ 56	+ 80

Tabel 2 Gewicht (kg), productie (melk, 4% vet) en fokwaarde.

Gewicht bij kalven als vaars		442		495	
Aantal		21		18	
	Melk (kg)	Inet (gld)	Melk (kg)	Inet (gld)	
Verwachting		231		235	
Als vaars	5235	215	5637	229	
Als derdekalfskoe	7923	187	7951	234	

Opfok en fokwaarde

Op de Waiboerhoeve is van een aantal melkkoeien met een tweede en derde lijst eveneens een indeling gemaakt op basis van het gewicht na eerste keer kalven. De leeftijd bij eerste keer kalven lag rond de twee jaar. De resultaten staan vermeld in tabel 2.

De verwachtingswaarde op basis van de index van vader en moeder was nauwelijks verschillend. De gemiddelde melkproductie als vaars lag bij de zwaarste groep ongeveer 400 kg hoger. Bij de gemiddelde productie als derdekalfskoe is nog nauwelijks van een verschil sprake. Daarentegen zien we bij de gemiddelde Inet wel een duidelijk verschil. De gemiddelde Inet van de groep met het hoogste gewicht bij kalven als vaars voldeed aan de berekende verwachting terwijl de Inet van de andere groep duidelijk lager is uitgevallen. Bij de fokwaardeberekening op basis van drie lijsten speelt in verhouding de melkproductie van de eerste lijst nogal sterk mee. Uit tabel 2 komt opnieuw de heel duidelijke tendens naar voren dat niet alleen voor een goede melkproductie maar ook voor een juiste benadering van de fokwaarde de opfok van kalf tot vaars een niet te onderschatten rol speelt.

Verder kan nog worden opgemerkt en daarmee wordt min of meer de veronderstelling bevestigd, dat de lichtste vaarzen wel tot een goede productie in staat zijn geweest, maar dit om een of andere reden niet hebben waargemaakt. Hierbij zou men vooral kunnen denken aan het feit dat vaarzen, die tijdens de opfok een achterstand in ontwikkeling en gewicht hebben opgelopen, deze tot op zekere hoogte tijdens de eerste lactatie trachten in te halen. Dit gaat dan ten koste van de melkproductie. Maar een lichte vaars met een goede verwachtingswaarde kan in de tweede lactatie en zeker in de derde lactatie behoorlijk bijtrekken en nog uitgroeien tot een goed produktiedier.

Waarnaar streven

Voor het opfokken van een kalf tot een zo goed mogelijk ontwikkelde en uitgegroeide, maar toch



Uit gegevens van de melkconrole vanaf 1975 zijn duidelijke aanwijzingen te halen dat het met de opfok tot jong afkalvende vaars steeds beter gaat.

niet vervette, melkvaars wordt de laatste jaren het volgende groeipatroon geadviseerd:

- Van 0-8 maanden een groei van 750-800 g per dag, eindgewicht 220-230 kg
- Van 9-15 maanden een groei van 650-700 g per dag, eindgewicht 360-380 kg
- Van 16-22 maanden een groei van 600-650 g per dag, eindgewicht 485-520 kg
- Van 23-24 maanden een groei van 300 g per dag, gewicht na afkalven 510-540 kg

Het is erg belangrijk om de groei binnen de aangegeven trajecten zo regelmatig mogelijk te laten verlopen. Dit geldt zowel voor de stal- als weideperiode.

Al met al moet, binnen de periode van opfok, ernaar worden gestreefd vaarzen voor het eerst te laten kalven op een leeftijd van rond de twee jaar, waarbij het gewicht afkalven globaal genomen tussen 510 (ondergrens) en 550 kg (bovengrens) ligt. Deze gewichten zijn met name interessant bij dieren die een goede aanleg hebben voor melkproductie. Het maakt hierbij geen verschil of het nu zwart- of roodbonte dieren zijn. Verder zijn er duidelijke aanwijzingen dat het niet zinvol is boven een gewicht na kalven van 550 kg te gaan. Het is zelfs af te raden.

Tabel 3 Produktieniveau (melk, 4% vet in 305 dagen) bij jong en oud gekalfde zwart- en roodbonte vaarzen.

Ras	Zwartbont		Roodbont	
	ca. 2 jaar	ca. 2,5 jaar	ca. 2 jaar	ca. 2,5 jaar
1975	4040	+ 320	3920	+ 285
1980	4625	+ 265	4420	+ 250
1985	5030	+ 155	4520	+ 190
1987	5945	+ 75	5145	+ 105

Praktijk blijkt positief te reageren

Uit gegevens van de melkcontrole vanaf 1975 zijn duidelijke aanwijzingen te halen dat het met de opfok tot jong kalfende vaars steeds beter gaat. In tabel 3 is van een aantal jaren het produktieniveau weergegeven van zwart- en roodbonte vaarzen met verschillende kalfleeftijden.

In deze tabel valt op dat vaarzen die op een leeftijd van ca. 2,5 jaar hebben gekalfd, een hogere melkproduktie hebben dan vaarzen die op ca. 2,0 jaar voor het eerst hebben gekalfd. In 1975 bedroeg dit verschil respectievelijk nog gemiddeld 320 en 285 kg melk. Zeker in die tijd zullen de op latere leeftijd gekalfde vaarzen meer ontwikkeld en beter uitgegroeide dieren zijn geweest dan de vaarzen die op jongere leeftijd hebben gekalfd. De oudere vaarzen waren daardoor in de eerste lactatie tot een hogere produktie in staat. In de daaropvolgende jaren nam in versneld tempo het verschil steeds meer af ten gunste van de vaarzen die op jonge leeftijd kalfden. In 1987 was het verschil respectievelijk nog slechts 75 en 105 kg. Opvallend is verder de zeer sterke produktiestijging in 1987 ten opzichte van 1985.

Het afnemend verschil moet ons inziens worden toegeschreven aan de steeds betere opfok tot melkvaars binnen de categorie vaarzen die rond de 2 jaar kalven. Dit heeft geresulteerd in vaarzen die wat ontwikkeling en gewicht betreffen, na kalven steeds dichter in de buurt kwamen van de vaarzen die op ca. 2,5 jaar hebben gekalfd. De verwachting is dan ook dat er tegen 1990, uitgaande van een nog steeds beter wordende opfok, in het geheel geen produktieverschil tussen de op jongere en oudere leeftijd gekalfde vaarzen meer zal zijn. Dan is het opfokken van vaarzen die rond de 2,5 jaar voor het eerst kalven helemaal een dure aangelegenheid!

Tenslotte

Een goede opfok gaat niet vanzelf. Het kost de veehouder de nodige aandacht en dat vraagt tijd. Maar de genomen moeite wordt zeker beloond. Goed uitgegroeide, ontwikkelde vaarzen die op tijd afkalven, zijn niet alleen van groot be-

lang voor vervanging van de eigen veestapel, maar ook voor de verkoop, hetzij voor de lokale markt, hetzij voor export. Het opfokken van alle geboren vaarskalveren biedt, zeker bij een goede produktieaanleg van de veestapel, een goede mogelijkheid om eventueel vrijgekomen ruimte (grond en gebouwen en arbeid), zinvol te benutten.



Een goede start als kalf voor een goed begin als melkkoel.